

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PRIIT RIKAMÄE
της 21ης Οκτωβρίου 2020¹

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-517/19 P και C-518/19 P

**Maria Alvarez y Bejarano,
Ana-Maria Enescu,
Lucian Micu,
Angelica Livia Salanta,
Svetla Shulga,
Soldimar Urena de Poznanski,
Angela Vakalis,
Luz Anamaria Chu,
Marli Bertolete,
Maria Castro Capcha,
Hassan Orfe El,
Evelyne Vandevoorde
κατά**

Ευρωπαϊκής Επιτροπής (C-517/19 P)

και

**Jakov Ardalic,
Liliana Bicanova,
Monica Brunetto,
Claudia Istoc,
Sylvie Jamet,
Despina Kanellou,
Christian Stouraitis,
Abdelhamid Azbair,
Abdel Bouzanih,
Bob Kitenge Ya Musenga,
El Miloud Sadiki,
Cam Tran Thi
κατά**

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (C-518/19 P)

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

«Αίτηση αναίρεσεως – Υπαλληλική υπόθεση – Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Μεταρρύθμιση της 1ης Ιανουαρίου 2014 – Άρθρο 7 του παραρτήματος V – Άρθρα 4, 7 και 8 του παραρτήματος VII – Νέες διατάξεις σχετικές με την κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού από τον τόπο υπηρεσίας στον τόπο καταγωγής και τη χορήγηση της άδειας χώρας καταγωγής – Σύνδεση με την ιδιότητα του αποδήμου ή του εκπατρισμένου – Ένσταση ελλείψεως νομιμότητας – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 20 – Ισότητα έναντι του νόμου – Ένταση του δικαστικού ελέγχου»

I. Εισαγωγή

1. Με τις υπό κρίση αιτήσεις αναίρεσεως, οι αναιρεσιόντες ζητούν την αναίρεση των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 30ής Απριλίου 2019, Alvarez y Bejarano κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-516/16 και T-536/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2019:267), και Ardalic κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-523/16 και T-542/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2019:272) (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις), με τις οποίες απορρίφθηκαν οι ασκηθείσες από αυτούς προσφυγές ακυρώσεως, οι οποίες στηρίζονταν σε ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 7 του παραρτήματος V και του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΚΥΚ), των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οποίες απορρίφθηκαν, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτών και από την 1η Ιανουαρίου 2014, τα αιτήματά τους για τη χορήγηση κατ' αποκοπή αποζημίωσης η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και άδειας χώρας καταγωγής.

2. Οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις του ΚΥΚ και οι καταργήσεις ή οι μειώσεις των πλεονεκτημάτων που ενίοτε συνεπάγονται γεννούν διαφορές μεταξύ των υπαλλήλων ή του προσωπικού και των θεσμικών οργάνων που τους απασχολούν. Κατόπιν του ζητήματος της μείωσης του αριθμού ημερών ετήσιας άδειας του προσωπικού που είναι τοποθετημένο σε τρίτη χώρα², το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της νομιμότητας των διατάξεων του ΚΥΚ, οι οποίες θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 1023/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, για την τροποποίηση του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και του καθεστώτος που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης³, και οι οποίες περιορίζουν την επιστροφή των εξόδων ετησίου ταξιδιού και της, προηγούμενως καλούμενης, οδοιπορικής άδειας.

3. Οι υποθέσεις των οποίων έχει επιληφθεί το Δικαστήριο τού παρέχουν την ευκαιρία να αποσαφηνίσει, μεταξύ άλλων, την έκταση του δικαστικού ελέγχου του σεβασμού της ισότητας έναντι του νόμου στο πλαίσιο της άσκησης της διακριτικής ευχέρειάς του από τον νομοθέτη του ΚΥΚ.

² Βλ. απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2020, Επιτροπή και Συμβούλιο κατά Carreras Sequeros κ.λπ. (C-119/19 P και C-126/19 P, EU:C:2020:676).

³ ΕΕ 2013, L 287, σ. 15.

II. Το νομικό πλαίσιο

4. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 31, κανονισμός (Ευρατόμ) 11 περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας⁴ (στο εξής: ΚΥΚ) τροποποιήθηκε επανειλημμένως και, ειδικότερα, από τον κανονισμό 1023/2013, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014.

5. Το άρθρο 7 του παραρτήματος V του ΚΥΚ προβλέπει τα εξής:

«Οι υπάλληλοι που δικαιούνται επίδομα αποδημίας ή εκπατρισμού δικαιούνται, προκειμένου να μεταβούν στη χώρα καταγωγής τους, συμπληρωματική άδεια δυόμισ[ι] ημερών ετησίως.

Η πρώτη παράγραφος εφαρμόζεται στους υπαλλήλους που υπηρετούν σε τόπο ευρισκόμενο στην επικράτεια των κρατών μελών. Εάν είναι τοποθετημένοι εκτός της επικράτειας αυτής, η διάρκεια της άδειας χώρας καταγωγής καθορίζεται με ειδική απόφαση, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων αναγκών.»⁵

6. Το άρθρο 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«1. Το επίδομα αποδημίας, ίσο με το 16 % του συνολικού ποσού του βασικού μισθού, καθώς και του επιδόματος στέγης και του επιδόματος συντηρούμενων τέκνων, καταβαλλόμενα στον υπάλληλο, χορηγείται:

α) στον υπάλληλο:

- ο οποίος δεν είναι και δεν υπήρξε ποτέ υπήκοος του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται ο τόπος όπου υπηρετεί ο ενδιαφερόμενος, και
- ο οποίος, δεν είχε μόνιμη διαμονή ή δεν άσκησε κατά συνήθη τρόπο, επί πέντε έτη λήγοντα, έξι μήνες πριν από την ανάληψη των καθηκόντων του, την κύρια επαγγελματική δραστηριότητά του στο ευρωπαϊκό έδαφος του εν λόγω κράτους. Για την εφαρμογή της παρούσης διατάξεως δεν λαμβάνονται υπόψη οι καταστάσεις που προκύπτουν από την παροχή υπηρεσιών σε άλλο κράτος ή διεθνή οργανισμό.

β) στον υπάλληλο ο οποίος, παρόλο που είναι ή υπήρξε υπήκοος του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται ο τόπος όπου υπηρετεί, είχε τη μόνιμη διαμονή του, κατά συνήθη τρόπο, επί δέκα έτη λήγοντα κατά την ανάληψη των καθηκόντων του, εκτός του ευρωπαϊκού εδάφους του κράτους αυτού για άλλους λόγους εκτός από την άσκηση καθηκόντων στην υπηρεσία κράτους ή σε διεθνή οργανισμό.

[...]

2. Ο υπάλληλος, ο οποίος, επειδή δεν έχει και δεν είχε ποτέ την ιθαγένεια του κράτους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας του, δεν πληροί τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1, δικαιούται επίδομα εκπατρισμού ίσο με το ένα τέταρτο του επιδόματος αποδημίας.

⁴ ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19.

⁵ Εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν στους συμβασιούχους υπαλλήλους δυνάμει του άρθρου 91 του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού.

3. Για την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2, ο υπάλληλος ο οποίος με τον γάμο απέκτησε [αυτοδικαίως] και χωρίς δυνατότητα αποποιήσεως την ιθαγένεια του κράτους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας του, εξομοιώνεται με τον υπάλληλο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 [στοιχείο] α) πρώτη περίπτωση.»⁶

7. Το άρθρο 7 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«1. Ο υπάλληλος δικαιούται κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ταξιδιού για αυτόν τον ίδιο, τον/την σύζυγό του και τα συντηρούμενα και πράγματι συγκατοικούντα με αυτόν πρόσωπα:

α) κατά την ανάληψη καθηκόντων, από τον τόπο πρόσληψης στον τόπο υπηρεσίας·

β) κατά την οριστική λήξη των καθηκόντων κατά την έννοια του άρθρου 47 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, από τον τόπο υπηρεσίας στον τόπο καταγωγής όπως ορίζεται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου·

γ) για κάθε μετάθεση που συνεπάγεται μεταβολή του τόπου υπηρεσίας.

Σε περίπτωση θανάτου υπαλλήλου, ο/η επιζών/-ούσα σύζυγος και τα συντηρούμενα πρόσωπα δικαιούνται της κατ' αποκοπή πληρωμής υπό τους ίδιους όρους.

[...]

4. Ο τόπος καταγωγής του υπαλλήλου καθορίζεται κατά την ανάληψη των καθηκόντων του, αφού ληφθεί κατ' αρχήν υπόψη ο τόπος πρόσληψής του ή, κατόπιν ρητού και δεόντως αιτιολογημένου αιτήματός του, ο τόπος όπου ευρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων του. Ο τόπος καταγωγής ο οποίος καθορίζεται κατά τον τρόπο αυτόν μπορεί, με ειδική απόφαση της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, να μεταβληθεί ενόσω ο υπάλληλος βρίσκεται εν ενεργεία ή επ' ευκαιρία της αποχώρησής του από την υπηρεσία. Ωστόσο, ενόσω βρίσκεται εν ενεργεία, η απόφαση αυτή λαμβάνεται μόνο κατ' εξαίρεση και αφού ο υπάλληλος προσκομίσει τα κατάλληλα δικαιολογητικά στοιχεία.

[...]»

8. Το άρθρο 8 του παραρτήματος VII ορίζει τα εξής:

«1. Ο υπάλληλος που δικαιούται επίδομα αποδημίας ή εκπατρισμού δικαιούται, εντός των ορίων που καθορίζονται στην παράγραφο 2, κάθε ημερολογιακό έτος, κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ταξιδιού από τον τόπο υπηρεσίας στον τόπο καταγωγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, για τον ίδιο και, εάν δικαιούται επίδομα στέγης, για τον ή τη σύζυγό του και τα συντηρούμενα από αυτόν πρόσωπα κατά την έννοια του άρθρου 2.

[...]

⁶ Τόσο πριν από τη μεταρρύθμιση του ΚΥΚ που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014 όσο και κατόπιν αυτής, η διάταξη αυτή εφαρμόζεται κατ' αναλογία στους συμβασιούχους υπαλλήλους δυνάμει του άρθρου 92 του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού.

2. Η κατ' αποκοπή πληρωμή πραγματοποιείται βάσει αποζημιώσεως που υπολογίζεται ανά χιλιόμετρο της γεωγραφικής απόστασης μεταξύ του τόπου υπηρεσίας του υπαλλήλου και του τόπου καταγωγής του.

Όταν ο τόπος καταγωγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, βρίσκεται εκτός του εδάφους των κρατών μελών της Ένωσης, καθώς και εκτός των χωρών και εδαφών που απαριθμούνται στο παράρτημα II της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εδαφών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών, η κατ' αποκοπή πληρωμή πραγματοποιείται βάσει αποζημιώσεως που υπολογίζεται ανά χιλιόμετρο της γεωγραφικής απόστασης μεταξύ του τόπου υπηρεσίας του υπαλλήλου και της πρωτεύουσας του κράτους μέλους του οποίου έχει την ιθαγένεια. Οι υπάλληλοι των οποίων ο τόπος καταγωγής ευρίσκεται εκτός του εδάφους των κρατών μελών της Ένωσης, καθώς και εκτός των χωρών και εδαφών που απαριθμούνται στο παράρτημα II της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του εδάφους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών και οι οποίοι δεν είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη, δεν δικαιούνται κατ' αποκοπή πληρωμή.

[...]

4. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται στους υπαλλήλους που υπηρετούν σε τόπο ευρισκόμενο στην επικράτεια των κρατών μελών [...]

Η πληρωμή κατ' αποκοπή ποσού βασίζεται στην τιμή αεροπορικού εισιτηρίου οικονομικής θέσης.»⁷

III. Το ιστορικό των διαφορών

A. Υπόθεση C-517/19 P

9. Η M. Alvarez y Bejarano και ένδεκα άλλα πρόσωπα είναι μόνιμοι ή συμβασιούχοι υπάλληλοι της Επιτροπής, τοποθετημένοι στο Βέλγιο. Έχουν όλοι δύο ιθαγένειες, εκ των οποίων η μία είναι αυτή του τόπου υπηρεσίας τους. Δεν λαμβάνουν ούτε το επίδομα αποδημίας ούτε το επίδομα εκπατρισμού, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, το οποίο δεν τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1023/2013.

10. Ο τόπος καταγωγής επτά εκ των δώδεκα αυτών προσώπων ευρίσκεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που απαριθμούνται στο παράρτημα II της Συνθήκης ΛΕΕ, ενώ ο τόπος καταγωγής των πέντε άλλων προσώπων ευρίσκεται εκτός των εδαφών των κρατών μελών της Ένωσης, των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) ή των εδαφών που απαριθμούνται στο εν λόγω παράρτημα II. Ένδεκα εκ των μόνιμων υπαλλήλων ή μελών του λοιπού προσωπικού είναι υπήκοοι του κράτους του τόπου καταγωγής τους, ενώ ο τόπος καταγωγής ενός εξ αυτών, βελγικής και παναμαϊκής ιθαγένειας, ευρίσκεται στην Αυτόνομη Περιφέρεια Αζορών (Πορτογαλία).

11. Κατόπιν της έναρξης ισχύος του κανονισμού 1023/2013, η Επιτροπή εξέδωσε γενικές εκτελεστικές διατάξεις του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ και απόφαση σχετική με τις άδειες.

⁷ Τα άρθρα 7 και 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, όπως τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό 1023/2013, εφαρμόζονται κατ' αρχήν κατ' αναλογίαν στους συμβασιούχους υπαλλήλους δυνάμει του άρθρου 92 του Καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού.

12. Δεδομένου ότι οι προσωπικοί φάκελοι της M. Alvarez y Bejarano και των ένδεκα άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων προσαρμόστηκαν βάσει της έκδοσης των πράξεων αυτών, τα πρόσωπα αυτά δεν δικαιούνται πλέον, από την 1η Ιανουαρίου 2014, ούτε την κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού ούτε την άδεια χώρας καταγωγής (στο εξής: επίμαχα πλεονεκτήματα), πρώην οδοιπορική άδεια, πλεονεκτήματα τα οποία χορηγούνταν πριν από την ημερομηνία αυτή στους υπαλλήλους ή στα μέλη του λοιπού προσωπικού των οποίων ο τόπος καταγωγής ευρισκόταν, όπως στην περίπτωση των ενδιαφερομένων, σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο υπηρεσίας.

13. Δεδομένου ότι η Επιτροπή απέρριψε τις ενστάσεις που υποβλήθηκαν κατά των τροποποιήσεων αυτών των προσωπικών φακέλων, οι ενδιαφερόμενοι άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-516/16 και T-536/16).

B. Υπόθεση C-518/19 P

14. Το ιστορικό της διαφοράς στην υπόθεση C-518/19 P είναι, κατ' ουσίαν, ανάλογο αυτού της διαφοράς στην υπόθεση C-517/19 P.

15. Ο J. Ardalic και ένδεκα άλλα πρόσωπα είναι μόνιμοι ή συμβασιούχοι υπάλληλοι του Συμβουλίου και έχουν όλοι δύο ιθαγένειες, εκ των οποίων η μία είναι αυτή του τόπου υπηρεσίας τους, και δεν λαμβάνουν ούτε επίδομα αποδημίας ούτε επίδομα εκπατρισμού.

16. Ο τόπος καταγωγής έξι εκ των προσώπων αυτών ευρίσκεται στην Ένωση ή στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που απαριθμούνται στο παράρτημα II της Συνθήκης ΛΕΕ, ενώ ο τόπος καταγωγής των έξι άλλων προσώπων ευρίσκεται εκτός των εδαφών των κρατών μελών της Ένωσης, των κρατών μελών της ΕΖΕΣ ή των εδαφών που απαριθμούνται στο εν λόγω παράρτημα II.

17. Ένδεκα αναιρεσεύοντες είναι υπήκοοι του κράτους στο οποίο ευρίσκεται ο τόπος καταγωγής τους, ενώ ένας συμβασιούχος υπάλληλος έχει βελγική και κροατική ιθαγένεια και ο τόπος καταγωγής του ευρίσκεται στη Σερβία.

18. Όπως και οι μόνιμοι υπάλληλοι ή τα μέλη του λοιπού προσωπικού στην υπόθεση C-517/19 P, ο J. Ardalic και τα ένδεκα άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα δεν δικαιούνται πλέον, από την 1η Ιανουαρίου 2014, τα επίμαχα πλεονεκτήματα, κατόπιν της έναρξης ισχύος του κανονισμού 1023/2013 και δύο αποφάσεων του γενικού γραμματέα του Συμβουλίου.

19. Δεδομένου ότι το Συμβούλιο απέρριψε τις ενστάσεις που υποβλήθηκαν κατά των τροποποιήσεων των προσωπικών φακέλων τους, ο J. Ardalic και τα ένδεκα άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-523/16 και T-542/16).

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις

20. Στις αντίστοιχες προσφυγές ακυρώσεως με αίτημα την ακύρωση των δυσμενών αποφάσεων που τους αφορούσαν, η M. Alvarez y Bejarano και οι 23 άλλοι μόνιμοι υπάλληλοι ή μέλη του λοιπού προσωπικού (στο εξής: αναιρεσεύοντες) προέβαλαν ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 7 του παραρτήματος V και του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, όπως τροποποιήθηκαν με τον κανονισμό 1023/2013, βάσει τριών αιτιάσεων τις οποίες άντλησαν,

πρώτον, από τον παράνομο χαρακτήρα της «αμφισβήτησης του τόπου καταγωγής των προσφευγόντων», δεύτερον, από τον παράνομο χαρακτήρα της προϋπόθεσης χορήγησης η οποία συνδέεται με το επίδομα αποδημίας ή εκπατρισμού και, τρίτον, από την παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου, των κεκτημένων δικαιωμάτων και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης καθώς και την προσβολή του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής.

21. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές στο σύνολό τους.

V. Τα αιτήματα των διαδίκων και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

A. Στην υπόθεση C-517/19 P

22. Οι αναιρεσείοντες στην υπόθεση C-517/19 P ζητούν από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 2019 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-516/16 και T-536/16 Alvarez y Bejarano κ.λπ. κατά Επιτροπής·
- να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής περί μη χορήγησης στους αναιρεσείοντες οδοιπορικής άδειας ή επιστροφής των εξόδων ετησίου ταξιδιού από το έτος 2014·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

23. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·
- να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

24. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέθεσαν, ως παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως, υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως, βάσει του άρθρου 172 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, και ζητούν επίσης από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

B. Στην υπόθεση C-518/19 P

25. Οι αναιρεσείοντες στην υπόθεση C-518/19 P ζητούν από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 2019 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-523/16 και T-542/16 Ardalic κ.λπ. κατά Συμβουλίου·
- να ακυρώσει την απόφαση του γενικού γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί μη χορήγησης στους αναιρεσείοντες οδοιπορικής άδειας ή επιστροφής των εξόδων ετησίου ταξιδιού από την 1η Ιανουαρίου 2014·
- να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

26. Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·
- να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

27. Το Κοινοβούλιο κατέθεσε, ως παρεμβαίνον πρωτοδίκως, υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως, βάσει του άρθρου 172 του Κανονισμού Διαδικασίας και ζητεί επίσης από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

28. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 54, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε, την 1η Οκτωβρίου 2019, τη συνεκδίκαση των υποθέσεων C-517/19 P και C-518/19 P προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας, καθώς και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

29. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων ανέπτυξαν προφορικώς τους ισχυρισμούς τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου την 1η Ιουλίου 2020.

VI. Νομική ανάλυση

30. Οι αναιρεσείοντες προβάλλουν δύο λόγους προς στήριξη των αιτήσεων αναιρέσεως, οι οποίοι αντλούνται, ο πρώτος, από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά τον ορισμό της έκτασης του δικαστικού ελέγχου του και, ο δεύτερος, από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

A. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

31. Δεν αμφισβητείται ότι, στις δύο αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, το Γενικό Δικαστήριο άσκησε περιορισμένο έλεγχο νομιμότητας και τούτο διότι ο καθορισμός των προϋποθέσεων και των όρων εφαρμογής της επιστροφής των εξόδων ετησίου ταξιδιού και της οδοιπορικής άδειας εμπίπτει σε κανονιστικό τομέα στον οποίο ο νομοθέτης διαθέτει ευρεία εξουσία εκτίμησης. Στον τομέα αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι έπρεπε μόνο να εξακριβώσει, όσον αφορά την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων, αν το οικείο θεσμικό όργανο προέβη σε αυθαίρετη ή προδήλως απρόσφορη διαφοροποίηση και, όσον αφορά την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, αν το ληφθέν μέτρο ήταν προδήλως ακατάλληλο σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει η κανονιστική ρύθμιση.

32. Με τις αιτήσεις αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και ότι θα έπρεπε, στο πλαίσιο της εξακρίβωσης της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, να ασκήσει πλήρη έλεγχο. Κατ' αυτούς, το γεγονός ότι ο νομοθέτης της Ένωσης διαθέτει ευρεία εξουσία εκτίμησης δεν ασκεί επιρροή, αυτό καθεαυτό, προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα αν η επίδικη κανονιστική ρύθμιση προκάλεσε άνιση μεταχείριση μεταξύ υπαλλήλων.

33. Κατά την άποψή μου, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να ευδοκιμήσει, για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω. Κατόπιν σύντομης υπενθύμισης των προϋποθέσεων άσκησης περιορισμένου ελέγχου νομιμότητας από τον δικαστή της Ένωσης, θα εξετάσω το ζήτημα του

δικαστικού ελέγχου του σεβασμού της ισότητας έναντι του νόμου, καθώς και εκείνο του αντίκτυπου, στην έκταση του εν λόγω ελέγχου, ενδεχόμενης διάκρισης λόγω ιθαγένειας, ζήτημα επί του οποίου αντηλλάγησαν απόψεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

1. Επί της ασκήσεως περιορισμένου δικαστικού ελέγχου

34. Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο αναγνωρίζει στον νομοθέτη της Ένωσης, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που του παρέχονται, ευρεία εξουσία εκτίμησης όταν η δράση του συνεπάγεται επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως εκ μέρους του και όταν καλείται να προβεί σε σύνθετες εκτιμήσεις⁸.

35. Αυτή η διακριτική ευχέρεια έχει αναγνωριστεί τακτικά στον νομοθέτη στον γεωργικό, τον κοινωνικό, τον εμπορικό ή τον περιβαλλοντικό τομέα, καθώς και στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων του ΚΥΚ. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία προκύπτει ότι ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης για να προσαρμόζει τον ΚΥΚ και να τροποποιεί ανά πάσα στιγμή, ακόμη και επί τα χείρω, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υπαλλήλων, υπενθυμίζεται δε ότι ο νομικός δεσμός μεταξύ αυτών και της διοίκησης είναι καταστατικής και όχι συμβατικής φύσεως⁹.

36. Όπως υπογραμμίζει το Συμβούλιο, η νομολογία θεώρησε ότι η νομοθεσία στον τομέα της δημόσιας υπηρεσίας συνεπάγεται επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως και ότι, επομένως, ο νομοθέτης του ΚΥΚ καλείται να προβεί σε σύνθετες εκτιμήσεις και αξιολογήσεις, για τις οποίες διαθέτει ευρεία εξουσία εκτίμησης.

37. Επιπλέον, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η ένταση του ελέγχου νομιμότητας, σε κατάσταση στην οποία ο νομοθέτης της Ένωσης είχε προβεί σε σύνθετες οικονομικές εκτιμήσεις, έπρεπε να ήταν ακόμη πιο περιορισμένη, δεδομένου ότι η «πράξη [είχε] γενική ισχύ¹⁰». Εν προκειμένω, πάντως, δεν αμφισβητείται ότι οι προσφυγές που ασκήθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στηρίζονταν αποκλειστικά και μόνο σε ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 7 του παραρτήματος V και του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ. Οι αναιρεσείοντες δεν προσάπτουν στα οικεία θεσμικά όργανα ότι υπέπεσαν σε πλάνη εκτίμησης, αλλά διατείνονται μόνον ότι οι δυσμενείς ατομικές αποφάσεις που απευθύνθηκαν σε έκαστο εξ αυτών, όσον αφορά την επιστροφή των εξόδων ταξιδιού και την άδεια χώρας καταγωγής, είναι παράτυπες, στο μέτρο που στηρίζονται σε κανόνες οι οποίοι δεν είναι νόμιμοι.

38. Στο πλαίσιο αυτό, η αναγνώριση ευρείας εξουσίας εκτίμησης στον νομοθέτη του ΚΥΚ είναι, κατ' εμέ, αδιαμφισβήτητη, με αποτέλεσμα ο δικαστής να ασκεί περιορισμένο έλεγχο νομιμότητας. Απόκειται σε αυτόν να περιοριστεί να εξετάσει, επί της ουσίας, αν η άσκηση της εξουσίας αυτής πάσχει πρόδηλη πλάνη ή κατάχρηση εξουσίας ή, ακόμη, αν τα οικεία θεσμικά όργανα υπερέβησαν προφανώς τα όρια της διακριτικής ευχέρειάς τους¹¹.

⁸ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique και Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 57), και της 30ής Ιανουαρίου 2019, Planta Tabak (C-220/17, EU:C:2019:76, σκέψη 44).

⁹ Βλ. αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 1980, Hochstrass κατά Δικαστηρίου (147/79, EU:C:1980:238, σκέψη 12), της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Centeno Mediavilla κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-443/07 P, EU:C:2008:767, σκέψεις 60 και 91), και της 4ης Μαρτίου 2010, Angé Serrano κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου (C-496/08 P, EU:C:2010:116, σκέψεις 82, 86 και 93).

¹⁰ Βλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1998, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (C-150/94, EU:C:1998:547, σκέψη 54).

¹¹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2001, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου (C-110/97, EU:C:2001:620, σκέψη 62), και της 2ας Ιουλίου 2009, Bavaria και Bavaria Italia (C-343/07, EU:C:2009:415, σκέψη 82).

39. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αναιρεσιόντες δεν αμφισβητούν την ύπαρξη της διακριτικής ευχέρειας του νομοθέτη του ΚΥΚ, η οποία, κατ' αυτούς, δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την παράμετρο νομιμότητας, ήτοι την αρχή της ίσης μεταχείρισης, την οποία ο νομοθέτης όφειλε να λάβει υπόψη πλην όμως δεν το έπραξε.

2. Επί του ελέγχου της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης

40. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης καταλέγεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και ο θεμελιώδης χαρακτήρας της κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), στον οποίο το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ αναγνωρίζει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες. Όπως προκύπτει από το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, οι διατάξεις του απευθύνονται, μεταξύ άλλων, στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα οποία υποχρεούνται, κατά συνέπεια, να σέβονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από αυτόν¹².

41. Το Δικαστήριο επισήμανε σαφώς ότι ο νομοθέτης δεσμεύεται, όταν θεσπίζει κανόνες που εφαρμόζονται ιδίως στην ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση, από τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης¹³. Επομένως, η αρχή αυτή καταλέγεται στους νομικούς κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος των οποίων η τήρηση επιβάλλεται στον νομοθέτη, μεταξύ άλλων κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειάς του, και των οποίων την τήρηση εξακριβώνει μεν το Δικαστήριο, πλην όμως ασκώντας, στην περίπτωση αυτή, περιορισμένο έλεγχο νομιμότητας¹⁴. Παρατηρώ, επ' αυτού, ότι οι αναιρεσιόντες δεν υπέδειξαν καμία νομολογιακή παραπομπή ικανή να στηρίξει το επιχειρήμα τους όσον αφορά την άσκηση πλήρους δικαστικού ελέγχου ως προς την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

42. Είναι αληθές ότι η εξέταση της νομολογίας του Δικαστηρίου ενδέχεται, εκ πρώτης όψεως, να δίνει την εντύπωση φωτογραφίας με ασαφές περίγραμμα, κάπως θολής, λόγω της σχετικής ανομοιογένειας των διατυπώσεων που χρησιμοποιούνται. Εντούτοις, εκτιμώ ότι, τηρώντας κάποια απόσταση, μια ενοποιημένη ερμηνεία των αποφάσεων του Δικαστηρίου είναι ικανή να αναδειξει σταθερή νομολογιακή γραμμή. Συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι η ύπαρξη παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει ότι εφαρμόζεται διαφορετική μεταχείριση σε δύο κατηγορίες προσώπων των οποίων το νομικό και πραγματικό καθεστώς δεν διαφέρει ουσιωδώς ή ότι διαφορετικές καταστάσεις τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης, ενώ η μεταχείριση αυτή δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς¹⁵. Στην περίπτωση της άσκησης της διακριτικής ευχέρειάς του από τον νομοθέτη του ΚΥΚ, αυτός επικρίνεται από τον δικαστή μόνον όταν προβαίνει σε αυθαίρετη ή

¹² Βλ. αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Επανεξέταση Επιτροπή κατά Strack (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, σκέψη 39), και της 8ης Σεπτεμβρίου 2020, Επιτροπή και Συμβούλιο κατά Carreras Sequeros κ.λπ. (C-119/19 P και C-126/19 P, EU:C:2020:676, σκέψη 110).

¹³ Βλ. αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Centeno Mediavilla κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-443/07 P, EU:C:2008:767, σκέψη 78), και της 4ης Μαρτίου 2010, Angé Serrano κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου (C-496/08 P, EU:C:2010:116, σκέψεις 99 και 100).

¹⁴ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 1987, Coopérative agricole d'approvisionnement des Avirons (58/86, EU:C:1987:164, σκέψεις 12 έως 17), της 8ης Ιουνίου 1989, AGPB (167/88, EU:C:1989:234, σκέψεις 28 έως 33), της 21ης Φεβρουαρίου 1990, Wuidart κ.λπ. (267/88 έως 285/88, EU:C:1990:79, σκέψεις 13 έως 18), της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique και Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 59), της 12ης Μαΐου 2011, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-176/09, EU:C:2011:290, σκέψη 50), της 8ης Ιουνίου 2010, Vodafone κ.λπ. (C-58/08, EU:C:2010:321, σκέψη 52), της 4ης Μαΐου 2016, Pillbox 38 (C-477/14, EU:C:2016:324, σκέψη 97), και της 30ής Απριλίου 2019, Ιταλία κατά Συμβουλίου (Αλιευτική ποσόστωση για τον ξιφία της Μεσογείου) (C-611/17, EU:C:2019:332, σκέψη 56).

¹⁵ Πρβλ. αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2010, Gualtieri κατά Επιτροπής (C-485/08 P, EU:C:2010:188, σκέψη 70), της 6ης Σεπτεμβρίου 2018, Piessevaux κατά Συμβουλίου (C-454/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:680, σκέψη 78), και της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Centeno Mediavilla κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-443/07 P, EU:C:2008:767, σκέψη 76).

προδήλως απρόσφορη διαφοροποίηση σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει¹⁶. Είναι αληθές ότι αυτή η σχετικά ατελής διατύπωση δεν χρησιμοποιείται πάντοτε ρητώς στις αποφάσεις του Δικαστηρίου, αλλά η άσκηση περιορισμένου ελέγχου της νομιμότητας είναι αδιαμφισβήτητη.

43. Εκτιμώ ότι αυτός ο καθορισμός της έντασης του ελέγχου, τον οποίο ορθώς προέκρινε το Γενικό Δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτός για λόγους εγγενείς στη θεσμική οργάνωση κάθε δημοκρατικού κράτους, οι οποίοι συμπυκνώνονται στη φράση: διάκριση των εξουσιών. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι Συνθήκες θέσπισαν ένα σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων θεσμικών οργάνων της Ένωσης, με το οποίο ανατίθεται σε κάθε όργανο η δική του αποστολή εντός του θεσμικού πλαισίου της Ένωσης κατά την επιτέλεση του έργου που του έχει ανατεθεί. Ο σεβασμός της μεταξύ των θεσμικών οργάνων ισορροπίας σημαίνει ότι κάθε όργανο ασκεί τις αρμοδιότητές του σεβόμενο τις αρμοδιότητες των άλλων¹⁷.

44. Ο καθορισμός των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των υπαλλήλων της ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης είναι πρωτίστως αρμοδιότητα του νομοθέτη του ΚΥΚ. Ο περιορισμός του ελέγχου του Δικαστηρίου επιβάλλεται ιδιαιτέρως όταν, όπως εν προκειμένω, ο εν λόγω νομοθέτης υποχρεούται να συμβιβάσει διστάμενα συμφέροντα και, συνεπώς, να προβεί, κατά τη λήψη των πολιτικής φύσεως αποφάσεων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές του, σε επιλογή μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών λύσεων¹⁸.

3. Επί του αντίκτυπου ενδεχόμενης διάκρισης λόγω ιθαγένειας

45. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αντηλλάγησαν απόψεις σχετικά με τον αντίκτυπο, στην ένταση του δικαστικού ελέγχου, ενδεχόμενης κατάστασης διάκρισης λόγω ιθαγένειας. Οι απόψεις αυτές αντηλλάγησαν κατόπιν παρατηρήσεων όχι εκ μέρους των αναιρεσιόντων, αλλά εκ μέρους του Συμβουλίου μόνο, το οποίο, στο υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως, υποστήριξε ότι, εάν ο νομοθέτης χρησιμοποιεί αμφιλεγόμενες κατηγοριοποιήσεις, ήτοι κατηγοριοποιήσεις οι οποίες συνδέονται, μεταξύ άλλων, με τη φυλή, το φύλο, την εθνοτική καταγωγή, τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις ή την ηλικία, ο δικαστής ασκεί πιο αυστηρό, ήτοι πλήρη, έλεγχο νομιμότητας στο πλαίσιο της εξακρίβωσης της ύπαρξης διάκρισης η οποία απαγορεύεται από το δίκαιο της Ένωσης¹⁹.

46. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως περιορίζεται στην αξιολόγηση της νομικής λύσης που δόθηκε όσον αφορά τους ισχυρισμούς που συζητήθηκαν ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου. Κατά συνέπεια, στο

¹⁶ Βλ. αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1972, Sabbatini-Bertoni κατά Κοινοβουλίου (20/71, EU:C:1972:48, σκέψη 13), της 15ης Ιανουαρίου 1981, Vutera κατά Επιτροπής (1322/79, EU:C:1981:6, σκέψη 9), της 14ης Ιουλίου 1983, Ferrario κ.λπ. κατά Επιτροπής (152/81, 158/81, 162/81, 166/81, 170/81, 173/81, 175/81, 177/81 έως 179/81, 182/81 και 186/81, EU:C:1983:208, σκέψη 13), της 17ης Ιουλίου 2008, Campoli κατά Επιτροπής (C-71/07 P, EU:C:2008:424, σκέψη 64), της 15ης Απριλίου 2010, Gualtieri κατά Επιτροπής (C-485/08 P, EU:C:2010:188, σκέψη 72), και της 6ης Σεπτεμβρίου 2018, Piessevaux κατά Συμβουλίου (C-454/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:680, σκέψη 69).

¹⁷ Βλ. αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 1991, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-70/88, EU:C:1991:373, σκέψεις 21 και 22), και της 15ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-539/09, EU:C:2011:733, σκέψη 56). Επιπλέον, η πραγματοποίηση επιλογών, ήτοι η εφαρμογή διαφορετικής μεταχείρισης μέσω κατηγοριοποίησης, αποτελεί ίδιον κάθε νομοθετικής δραστηριότητας.

¹⁸ Βλ. απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2000, Emesa Sugar (C-17/98, EU:C:2000:70, σκέψη 53).

¹⁹ Στο υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Συμβούλιο παραπέμπει στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Poiares Maduro στην υπόθεση Arcelor Atlantique και Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:292), από τις οποίες εκτιμώ ότι είναι χρήσιμο να παραθέσω εν μέρει το σημείο 33: «Σε ορισμένους τομείς αντιθέτως, ειδικότερα σ' αυτόν της οικονομικής και κοινωνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, και εφόσον ο νομοθέτης δεν καταφεύγει σε τέτοιες ύποπτες ταξινομήσεις, δηλαδή εφόσον κρίνεται η ισοότητα ενώπιον του νόμου, ο βαθμός εντάσεως του ελέγχου είναι λιγότερο υψηλός.»

πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει μόνον αν η επιχειρηματολογία που περιέχεται στην αίτηση αναιρέσεως προσδιορίζει πλήρη περί το δίκαιο την οποία φέρεται ότι πάσχει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση²⁰.

47. Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι αναιρεσιδόντες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο, με τον πρώτο προβαλλόμενο με τις αιτήσεις αναιρέσεως λόγο, αποκλειστικά και μόνον εσφαλμένη εκτίμηση της έντασης του ελέγχου του όσον αφορά την τήρηση της «αρχής της ίσης μεταχείρισης», η οποία κατοχυρώνεται στο «άρθρο 20 του Χάρτη», και, με τον δεύτερο λόγο των αιτήσεων αναιρέσεως, παραβίαση της εν λόγω αρχής. Η αξίωσή τους για άσκηση πλήρους ελέγχου ουδόλως συνδέεται με το επιχείρημα περί διάκρισης λόγω ιθαγένειας, από δε την ανάγνωση των πρακτικών της επ' ακροατηρίου συζήτησης που διεξήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι εκπρόσωποι των αναιρεσιδόντων δεν υπαινίχθηκαν καν τέτοια διάκριση. Οι εκπρόσωποι των αναιρεσιδόντων μνημόνευσαν το ζήτημα της ιθαγένειας μόνο στο πλαίσιο της συζήτησης σχετικά με τη συγκρισιμότητα των σχετικών κατηγοριών υπαλλήλων και την αμφισβήτηση του αρνητικού συμπεράσματος του Γενικού Δικαστηρίου.

48. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξέταση του πρώτου προβαλλόμενου με τις αιτήσεις αναιρέσεως λόγου ουδόλως συνεπάγεται συζήτηση σχετικά με τη χρήση από τον νομοθέτη του ΚΥΚ αμφιλεγόμενου κριτηρίου διαφοροποίησης, εν προκειμένω της ιθαγένειας, στα κείμενα που καθορίζουν τη χορήγηση των επίμαχων πλεονεκτημάτων. Έστω και αν ήθελε υποτεθεί ότι η συζήτηση αυτή είναι αναγκαία, δεν θα μπορούσε να καταλήξει σε ανίρεση των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων βάσει του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως.

49. Δεν αμφισβητείται ότι η χορήγηση των δύο επίμαχων πλεονεκτημάτων στους υπαλλήλους εξαρτάται από την αναγνώριση του δικαιώματος στο επίδομα αποδημίας ή εκπατρισμού που προβλέπεται στο άρθρο 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, το οποίο μνημονεύει, στις προϋποθέσεις εφαρμογής του, την ιθαγένεια των υπαλλήλων. Πάντως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι σκοπός του επιδόματος αποδημίας είναι να αντισταθμίσει τα ιδιαίτερα βάρη και μειονεκτήματα που είναι απότοκα της ανάληψης καθηκόντων σε θεσμικό όργανο της Ένωσης για τους υπαλλήλους οι οποίοι υποχρεώνονται για τον λόγο αυτό να αλλάξουν τόπο διαμονής και ότι το κύριο κριτήριο του δικαιώματος στο επίδομα αυτό είναι ο τόπος συνήθους διαμονής του υπαλλήλου, προ της ανάληψης των καθηκόντων του, ενώ η ιθαγένειά του εξετάζεται στην περίπτωση αυτή μόνο δευτερευόντως, δεδομένου ότι έχει σημασία μόνο σε σχέση με το ζήτημα της διάρκειας της διαμονής εκτός του εδάφους του τόπου υπηρεσίας του²¹.

50. Επιπλέον, το Δικαστήριο απέρριψε προσφυγή με αίτημα να κηρυχθεί ανίσχυρο το άρθρο 21, παράγραφος 2, σημείο 2, του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) 912/78 του Συμβουλίου, της 2ας Μαΐου 1978, για την τροποποίηση του Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του καθεστώτος που ισχύει για το λοιπό προσωπικό των Κοινοτήτων²², το οποίο προσέθεσε τη νυν παράγραφο 2 στο άρθρο 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ σχετικά με τη χορήγηση επιδόματος εκπατρισμού, με την αιτιολογία ότι η πρώτη αυτή διάταξη παρέπεμπε αποκλειστικά και μόνο στο κριτήριο της ιθαγένειας, για τη χορήγηση ή μη του εν λόγω επιδόματος, και, επομένως, αντέβαινε στη γενική απαγόρευση

²⁰ Βλ. απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012, Συμβούλιο κατά Bamba (C-417/11 P, EU:C:2012:718, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²¹ Βλ. αποφάσεις της 20ής Φεβρουαρίου 1975, Airola κατά Επιτροπής (21/74, EU:C:1975:24, σκέψεις 6 έως 8), της 16ης Οκτωβρίου 1980, Hochstrass κατά Δικαστηρίου (147/79, EU:C:1980:238, σκέψη 12), και της 15ης Σεπτεμβρίου 1994, Magdalena Fernández κατά Επιτροπής (C-452/93 P, EU:C:1994:332, σκέψη 21).

²² ΕΕ ειδ. έκδ. 01/004, σ. 27.

διάκρισης λόγω ιθαγένειας η οποία προβλεπόταν στο πρώην άρθρο 7 της Συνθήκης ΕΟΚ. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι το επίδομα εκπατισμού προορίζεται να αντισταθμίσει τα μειονεκτήματα που υφίστανται οι υπάλληλοι λόγω της ιδιότητάς τους ως αλλοδαπών, ορθώς ο νομοθέτης του ΚΥΚ, εκτιμώντας κατά τη διακριτική εξουσία του την κατάσταση αυτή, κατέφυγε μόνον στο κριτήριο της ιθαγένειας το οποίο είναι: πρώτον, ενιαίο, δεδομένου ότι εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους υπαλλήλους ανεξαρτήτως του τόπου υπηρεσίας τους, δεύτερον, αντικειμενικό εκ φύσεως και λόγω της γενικότητάς του, λαμβανομένου υπόψη του μέσου αντικτύπου των μειονεκτημάτων του εκπατισμού στην προσωπική κατάσταση των ενδιαφερομένων, και, τρίτον, σε άμεση σχέση με τον σκοπό της ρύθμισης, ο οποίος είναι να αντισταθμιστούν οι δυσχέρειες και τα μειονεκτήματα που ανακύπτουν από την ιδιότητα του αλλοδαπού σε χώρα υποδοχής²³.

51. Φρονώ ότι οι νομολογιακές αυτές λύσεις, οι οποίες αφορούν κείμενα που παρέμειναν κατ' ουσίαν αμετάβλητα, παραμένουν χρήσιμες για να διασκεδαστεί κάθε υπόνοια παραβίασης της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, η οποία κατοχυρώνεται, ειδικότερα, στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, όσον αφορά την επιστροφή των εξόδων ετησίου ταξιδιού και τη χορήγηση της άδειας χώρας καταγωγής.

52. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο πρώτος προβαλλόμενος με τις αιτήσεις αναιρέσεως λόγος πρέπει να απορριφθεί.

B. Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

53. Ο δεύτερος προβαλλόμενος με τις αιτήσεις αναιρέσεως λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, καθόσον οι αναιρεσείοντες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, πρώτον, έκρινε εσφαλμένως ότι αυτοί δεν ευρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των υπαλλήλων που λαμβάνουν το επίδομα αποδημίας ή εκπατισμού και, δεύτερον, υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τον σκοπό και την αναλογικότητα της επίμαχης κανονιστικής ρύθμισης.

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

54. Δεν αμφισβητείται ότι ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της ισότητας έναντι του νόμου περιλαμβάνει, κατ' ανάγκην, μια πρώτη ανάλυση η οποία συνίσταται στη δοκιμή συγκρισιμότητας. Εφόσον οι κατηγορίες ενδιαφερόμενων προσώπων χαρακτηριστούν από τον δικαστή «συγκρίσιμες», διενεργείται η δεύτερη ανάλυση η οποία συνίσταται στην εξακρίβωση του αν η διαφορετική μεταχείριση των συγκρίσιμων αυτών κατηγοριών είναι δικαιολογημένη, σε περίπτωση δε καταφατικής απάντησης η ισότητα έναντι του νόμου δεν έχει θιγεί. Η εξακρίβωση από το δικαστήριο της ύπαρξης «αυθαίρετης ή προδήλως απρόσφορης διαφοροποίησης» εμπίπτει στη δεύτερη αυτή ανάλυση.

55. Στις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε όντως το κριτήριο συγκρισιμότητας και εκτίμησε ότι η κατάσταση των «αποδήμων» ή των «εκπατισμένων» δεν ήταν παρόμοια ή συγκρίσιμη με εκείνη των αναιρεσείοντων, διαπίστωση η οποία μπορούσε να θέσει τέλος στη νομική συζήτηση. Όπως διευκρινίστηκε, εφόσον οι σχετικές καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες, η διαφορετική μεταχείρισή τους δεν θίγει την ισότητα έναντι του νόμου η οποία

²³ Βλ. απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 1980, Hochstrass κατά Δικαστηρίου (147/79, EU:C:1980:238, σκέψεις 12 και 13).

κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη²⁴. Υπό τις συνθήκες αυτές, το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου, κατά το οποίο το σύστημα που εξαρτά τη χορήγηση των επίμαχων πλεονεκτημάτων από την προϋπόθεση της λήψης του επιδόματος αποδημίας ή εκπατρισμού δεν είναι «ούτε προδήλως απρόσφορο ούτε προδήλως ακατάλληλο» σε σχέση με τον σκοπό του, εάν μη τι άλλο, εκπλήσσει.

56. Πέραν της ταυτολογίας, η οποία αποκλίνει από τα όσα επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στην αρχή της συλλογιστικής του, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το συμπέρασμα αυτό δεν σχετίζεται με την αιτιολογία που προηγήθηκε, η οποία δεν περιέχει ανάλυση του αναλογικού χαρακτήρα της σχετικής κανονιστικής ρύθμισης. Επομένως, φρονώ ότι η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως χαρακτηρίζεται από κάποια σύγχυση στην εφαρμογή της μεθόδου ανάλυσης της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Επιπλέον, είναι, κατ' εμέ, εσφαλμένη όσον αφορά το αποτέλεσμα της δοκιμής συγκρισιμότητας.

2. Επί της συγκρισιμότητας των σχετικών καταστάσεων

57. Υπενθυμίζεται ότι παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης υφίσταται μόνον όταν σε δύο κατηγορίες προσώπων των οποίων η νομική και πραγματική κατάσταση δεν διαφέρει ουσιωδώς εφαρμόζεται διαφορετική μεταχείριση ή όταν διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο, εκτός αν τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς. Η συγκρισιμότητα των καταστάσεων πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του σκοπού της πράξης της Ένωσης που εισάγει την επίμαχη διάκριση και η οποία φέρεται να παραβιάζει την εν λόγω αρχή. Απαιτείται, εξάλλου, να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές και οι σκοποί του τομέα στον οποίο εμπίπτει η επίμαχη πράξη²⁵.

58. Στις αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις, κατόπιν υπενθύμισης του σκοπού μόνο του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, το Γενικό Δικαστήριο μνημόνευσε τον σκοπό που επιδιώκει ο νομοθέτης στο πλαίσιο του κανονισμού 1023/2013, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη του 24. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι βούληση του νομοθέτη ήταν να εκσυγχρονίσει και να εξορθολογίσει τους κανόνες σχετικά με την οδοιπορική άδεια και την αποζημίωση που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και να τους συνδέσει με την ιδιότητα του εκπατρισμένου, ή του αποδήμου, προκειμένου να τους καταστήσει απλούστερους στην εφαρμογή και πιο διαφανείς. Εκτιμώ ότι η επακόλουθη έκθεση από το Γενικό Δικαστήριο της συλλογιστικής του σχετικά με τη συγκρισιμότητα των επίμαχων καταστάσεων στηρίζεται σαφώς στη συνεκτίμηση αυτής της βούλησης του νομοθέτη.

59. Κατ' εμέ, αυτή η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου αναδεικνύει τη σύγχυση μεταξύ, αφενός, του αντικειμένου και του σκοπού των διατάξεων που προβλέπουν την κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και την άδεια χώρας καταγωγής, μόνον κριτήρια ως προς τα οποία πρέπει να εξακριβώνεται αν οι πραγματικές και νομικές καταστάσεις των ενδιαφερόμενων υπαλλήλων είναι συγκρίσιμες, και, αφετέρου, του σκοπού που επιδιώκει ο

²⁴ Βλ. αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Centeno Mediavilla κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-443/07 P, EU:C:2008:767, σκέψη 79), της 22ας Μαΐου 2014, Glatzel, C-356/12 (EU:C:2014:350, σκέψη 84), και της 6ης Σεπτεμβρίου 2018, Piessevaux κατά Συμβουλίου (C-454/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:680, σκέψεις 78 έως 82).

²⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 1990, Weiser (C-37/89, EU:C:1990:254, σκέψη 15), της 1ης Μαρτίου 2011, Association belge des Consommateurs Test-Achats κ.λπ. (C-236/09, EU:C:2011:100, σκέψη 29), της 6ης Σεπτεμβρίου 2018, Piessevaux κατά Συμβουλίου (C-454/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:680, σκέψεις 78 και 79), και γνωμοδότηση 1/17 (Συμφωνία ΣΟΕΣ ΕΕ-Καναδά), της 30ής Απριλίου 2019 (EU:C:2019:341, σκέψη 177).

νομοθέτης του ΚΥΚ ο οποίος μπορεί να δικαιολογήσει τη διαφοροποίηση καταστάσεων που χαρακτηρίστηκαν προηγουμένως συγκρίσιμες²⁶. Το μεθοδολογικό αυτό σφάλμα οδήγησε το Γενικό Δικαστήριο σε εσφαλμένο συμπέρασμα όσον αφορά την ανάλυση της συγκρισιμότητας.

60. Συναφώς, οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι οι υπάλληλοι δικαιούχοι των επίμαχων πλεονεκτημάτων δεν ευρίσκονται σε κατάσταση ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη των μη δικαιούχων οι οποίοι έχουν, όπως οι δικαιούχοι, τόπο καταγωγής διαφορετικό από τον τόπο υπηρεσίας τους, πλην όμως έχουν επιπλέον την ιθαγένεια του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται αυτός ο τόπος υπηρεσίας.

61. Υπογραμμίζεται ότι το αντικείμενο και ο σκοπός της κατ' αποκοπή αποζημίωσης η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και των συμπληρωματικών ημερών οδοιπορικής άδειας παρέμειναν απολύτως αμετάβλητα με την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1023/2013, δεδομένου ότι το ζητούμενο παραμένει να παρασχεθεί στους υπαλλήλους η δυνατότητα διατήρησης οικογενειακών, κοινωνικών και πολιτιστικών δεσμών με τον τόπο καταγωγής τους. Η πραγματοποιηθείσα τροποποίηση αφορά μόνον την προσθήκη μιας προϋπόθεσης χορήγησης, ήτοι ότι οι υπάλληλοι των οποίων ο τόπος καταγωγής είναι διαφορετικός από τον τόπο υπηρεσίας οφείλουν επίσης, από την 1η Ιανουαρίου 2014, να είναι δικαιούχοι του επιδόματος αποδημίας ή εκπατρισμού προκειμένου να λάβουν την κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και τις συμπληρωματικές ημέρες οδοιπορικής άδειας.

62. Όσον αφορά τον τόπο καταγωγής του υπαλλήλου, αυτός καθορίζεται κατά την ανάληψη των καθηκόντων του, αφού ληφθεί κατ' αρχήν υπόψη ο τόπος πρόσληψής του ή, κατόπιν ρητού και δεόντως αιτιολογημένου αιτήματός του, ο τόπος όπου ευρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων του²⁷. Αυτή η έννοια του «κέντρου συμφερόντων» βασίζεται στη γενική αρχή του δικαίου της δημόσιας υπηρεσίας κατά την οποία ο υπάλληλος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διατηρεί τις σχέσεις που τον συνδέουν με τον τόπο όπου ευρίσκονται τα κύρια συμφέροντά του, παρά την ανάληψη υπηρεσίας και την απόσταση μεταξύ του τόπου αυτού και του τόπου υπηρεσίας. Αυτό το κέντρο συμφερόντων ορίζεται ως ο τόπος στον οποίο ο υπάλληλος διατηρεί σωρευτικώς τους κύριους οικογενειακής φύσεως δεσμούς του, τους περιουσιακούς δεσμούς του και τα κύρια πολιτικής φύσεως συμφέροντά του, τόσο ενεργητικά όσο και παθητικά²⁸.

63. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η έννοια του «τόπου καταγωγής» εξακολουθεί να χρησιμοποιείται για τη χορήγηση ορισμένων χρηματικών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, ο υπάλληλος του οποίου ο τόπος καταγωγής είναι διαφορετικός από τον τόπο υπηρεσίας, έστω και αν έχει την ιθαγένεια του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας, δικαιούται επιστροφή των εξόδων ταξιδιού για τον/τη σύζυγό του και τα συντηρούμενα από αυτόν πρόσωπα από τον τόπο υπηρεσίας του στον τόπο καταγωγής του κατά την οριστική λήξη

²⁶ Η σύγκυση αυτή παρατηρείται, δυστυχώς, συχνά. Πάντως, όπως ορθώς διευκρινίστηκε στη θεωρία, το αντικείμενο νομικής διάταξης που συνίσταται στην αναγνώριση εξουσίας στη διοίκηση ουδόλως μπορεί να δικαιολογήσει τη διαφορετική μεταχείριση που προκύπτει από την άσκηση της εξουσίας αυτής. Επομένως, το στοιχείο που δικαιολογεί τη διαφορετική μεταχείριση δεν είναι το αντικείμενο του νόμου, αλλά μάλλον ο σκοπός του νομοθέτη ή, με άλλα λόγια, η σχέση μέσου-σκοπού. Η ισότητα αξιολογείται στην οργανική σχέση που θεσπίζει ο νόμος μεταξύ του (θεμιτού) σκοπού που επιδιώκει ο νομοθέτης και του μέσου που συνιστά τη διαφορετική μεταχείριση. Ο σκοπός είναι όντως το κριτήριο εκτίμησης του μέσου, με την επιφύλαξη της διόρθωσης που επιφέρει η αναλογικότητα, υπό την έννοια ότι ακόμη και ο καλύτερος σκοπός δεν μπορεί να δικαιολογεί οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση (Olivier Jouanjan, «Le Conseil constitutionnel, gardien de l'égalité?», *Jus Politicum*, 7).

²⁷ Άρθρο 7, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του ΚΥΚ.

²⁸ Βλ. απόφαση της 2ας Μαΐου 1985, De Angelis κατά Επιτροπής (144/84, EU:C:1985:171, σκέψεις 13 και 14). Επισημαίνεται ότι, καίτοι, με τις αιτήσεις αναιρέσεως και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι αναιρεσιόντες παρέπεμψαν στην απόφαση αυτή και στη γενική αρχή του δικαίου της δημόσιας υπηρεσίας που μνημονεύεται σε αυτή, της οποίας η παραβίαση προβλήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προς στήριξη της ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας, ο δεύτερος προβαλλόμενος με τις αιτήσεις αναιρέσεως λόγος έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

των καθηκόντων (άρθρο 7, παράγραφος 1, του παραρτήματος VII του ΚΥΚ). Επιπλέον, σε περίπτωση θανάτου του υπαλλήλου, το σχετικό θεσμικό όργανο αναλαμβάνει τα αναγκαία έξοδα για τη μεταφορά της σορού έως τον τόπο καταγωγής (άρθρο 75 του ΚΥΚ).

64. Η κατ' αποκοπή αποζημίωση η οποία αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού από τον τόπο υπηρεσίας στον τόπο καταγωγής και η χορήγηση δύομισι συμπληρωματικών ημερών οδοιπορικής άδειας για τη μετάβαση στη χώρα καταγωγής, όπως και τα χρηματικά δικαιώματα που μνημονεύθηκαν στο προηγούμενο σημείο, καταδεικνύουν την ιδιαιτερότητα μιας κατηγορίας υπαλλήλων οι οποίοι ευρίσκονται, για λόγους που σχετίζονται με την επαγγελματική δραστηριότητά τους, μακριά από τα κέντρα συμφερόντων τους και στους οποίους βούληση του νομοθέτη του ΚΥΚ είναι να παράσχει τη δυνατότητα να διατηρήσουν δεσμό με τα εν λόγω κέντρα συμφερόντων.

65. Για να θεμελιώσει το συμπέρασμά του περί μη συγκρισιμότητας, το Γενικό Δικαστήριο μνημονεύει, όσον αφορά τους αναιρεσειόντες, «κάποια ρήξη» με τον τόπο καταγωγής και το γεγονός ότι δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι έχουν «στενότερη» σχέση με τον τόπο καταγωγής από τους δικαιούχους του επιδόματος αποδημίας ή εκπατρισμού και τούτο λόγω της μεγαλύτερης ένταξής τους στην κοινωνία του κράτους του τόπου υπηρεσίας δεδομένου ότι έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους. Μπορεί μία και μόνη διαφορά στην ένταση της ισχύος του δεσμού με το κράτος του τόπου καταγωγής, η οποία συνάγεται από την ύπαρξη σχέσης με άλλο κράτος, να χαρακτηρίσει μια αντικειμενικά διαφορετική κατάσταση ως «μη συγκρίσιμη»; Φρονώ ότι στο ερώτημα αυτό αρμόζει αρνητική απάντηση.

66. Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η κτήση της ιθαγένειας του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας δεν έχει ως υποχρεωτική συνέπεια την τροποποίηση, στον φάκελο του ενδιαφερόμενου υπαλλήλου, της απόφασης σχετικά με τον καθορισμό του τόπου καταγωγής. Ο τόπος καταγωγής παραμένει ίδιος καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του υπαλλήλου, εκτός ειδικής απόφασης της διοίκησης η οποία λαμβάνεται μόνο σε εξαιρετική περίπτωση και κατόπιν προσκόμισης από τον ενδιαφερόμενο στοιχείων που δικαιολογούν δεόντως την αίτησή του²⁹. Δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι οικογενειακοί, κοινωνικοί και περιουσιακοί δεσμοί του υπαλλήλου με το κράτος του τόπου καταγωγής ατόνησαν σε σημείο να εξαφανιστούν σταδιακά, και τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο όταν ο ενδιαφερόμενος έχει επίσης την ιθαγένεια του κράτους αυτού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση 11 εκ των 24 αναιρεσειόντων. Θα είναι τουλάχιστον παράδοξο, εάν όχι οξύμωρο, να θεωρηθεί ότι το γεγονός ότι ο υπάλληλος έχει την ιθαγένεια του κράτους του τόπου υπηρεσίας συνιστά σοβαρή ένδειξη της ύπαρξης πολλαπλών και στενών δεσμών μεταξύ του προσώπου αυτού και της χώρας ιθαγενείας του και να μην αναγνωρίζεται η ίδια λειτουργία στο γεγονός ότι έχει την ιθαγένεια του κράτους του τόπου καταγωγής. Επιπλέον, ο τόπος καταγωγής του αποδήμου ή του εκπατρισμένου δεν είναι κατ' ανάγκην η χώρα της οποίας ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος έχει την ιθαγένεια, όπως αναγνωρίζει το Συμβούλιο.

67. Υπό τις συνθήκες αυτές, η κατάσταση των υπαλλήλων δικαιούχων των επίμαχων πλεονεκτημάτων και εκείνη των μη δικαιούχων οι οποίοι έχουν, όπως και οι πρώτοι, τόπο καταγωγής διαφορετικό από τον τόπο υπηρεσίας τους, πλην όμως έχουν, επιπλέον, την ιθαγένεια του κράτους στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται αυτός ο τόπος υπηρεσίας μπορούν, κατ' εμέ, να θεωρηθούν συγκρίσιμες, λαμβανομένων υπόψη του αντικειμένου και του σκοπού των διατάξεων του ΚΥΚ που θεσπίζουν τα πλεονεκτήματα αυτά, με την υπενθύμιση ότι οι σχετικές καταστάσεις δεν είναι αναγκαίο να είναι πανομοιότυπες³⁰.

²⁹ Άρθρο 7, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του ΚΥΚ.

³⁰ Βλ. απόφαση της 10ης Μαΐου 2011, Römer (C-147/08, EU:C:2011:286, σκέψη 42).

68. Επομένως, καίτοι φρονώ ότι η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου είναι επί του ζητήματος αυτού εσφαλμένη, δεν συντρέχει εντούτοις λόγος αναίρεσεως των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων με τις οποίες απορρίφθηκαν οι προσφυγές ακυρώσεως. Υπενθυμίζεται ότι, εάν το σκεπτικό απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου ενέχει παράβαση του δικαίου της Ένωσης, αλλά το διατακτικό της είναι βάσιμο για άλλους νομικούς λόγους, η παράβαση αυτή δεν μπορεί να οδηγήσει σε αναίρεση της οικείας απόφασης και πρέπει να πραγματοποιηθεί αντικατάσταση αιτιολογίας³¹. Εν προκειμένω, η πλάνη του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τη συγκρισιμότητα των σχετικών καταστάσεων δεν μπορεί να οδηγήσει στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι η διαφοροποίηση βάσει του άρθρου 7 του παραρτήματος V και του άρθρου 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ δικαιολογείται αντικειμενικώς³².

3. Επί της δικαιολόγησης της διαφορετικής μεταχείρισης

69. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη επιτρέπει περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατοχυρώνονται με αυτόν, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών και ότι, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς δημοσίου συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων.

70. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται αν στηρίζεται σε αντικειμενικό και εύλογο κριτήριο, δηλαδή αν συνδέεται με νομίμως επιδιωκόμενο από την επίμαχη νομοθεσία σκοπό και αν είναι ανάλογη προς τον σκοπό που επιδιώκεται με την εν λόγω μεταχείριση³³.

71. Επομένως, πρώτον, ο περιορισμός πρέπει να «προβλέπεται από τον νόμο». Με άλλα λόγια, το περί ου ο λόγος μέτρο πρέπει να στηρίζεται σε νομική βάση, κάτι το οποίο είναι, εν προκειμένω, πρόδηλο, δεδομένου ότι τα επίμαχα πλεονεκτήματα και οι προϋποθέσεις χορήγησής τους προβλέπονται στο άρθρο 7 του παραρτήματος V και στο άρθρο 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του ίδιου παραρτήματος VII.

72. Όσον αφορά, δεύτερον, τον σύνδεσμο μεταξύ της διαφορετικής μεταχείρισης και των σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδιώκει ο νομοθέτης, επισημαίνεται ότι, όταν πρόκειται για νομοθετική πράξη της Ένωσης, απόκειται στον νομοθέτη της Ένωσης να αποδείξει την ύπαρξη αντικειμενικών κριτηρίων που προβλήθηκαν ως δικαιολογία και να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα αναγκαία στοιχεία προς εξακρίβωση της δικαιολογίας αυτής ως προς την ύπαρξη των εν λόγω κριτηρίων³⁴. Συναφώς, τα ενδιαφερόμενα θεσμικά όργανα παρέπεμψαν στις αιτιολογικές σκέψεις 2, 12 και 24 του κανονισμού 1023/2013, εκ των οποίων στην τελευταία επισημαίνεται ότι «[ο]ι κανόνες στον τομέα της οδοιπορικής άδειας και ετήσιας επιστροφής των εξόδων ετησίου

³¹ Βλ. απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, Comitato «Venezia vuole vivere» κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-71/09 P, C-73/09 P και C-76/09 P, EU:C:2011:368, σκέψη 118).

³² Επισημαίνεται ότι, ανεξαρτήτως του συμπεράσματός του περί μη συγκρισιμότητας των σχετικών κατηγοριών υπαλλήλων, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ειδικώς τον αναλογικό χαρακτήρα της επίμαχης κανονιστικής ρύθμισης. Συγκεκριμένα, εκτίμησε ότι τα μέτρα που θέσπισε ο νομοθέτης του ΚΥΚ δεν ήταν προδήλως δυσανάλογα λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκόμενου σκοπού. Οι αναιρεσιόντες επικρίνουν αυτή την ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου στο πλαίσιο του δεύτερου προβαλλόμενου με τις αιτήσεις αναίρεσεως λόγου ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

³³ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁴ Βλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

ταξιδιού από τον τόπο υπηρεσίας στον τόπο καταγωγής θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν, να εκλογικευτούν και να συνδεθούν με καθεστώς εκπατρισμού, προκειμένου να καταστεί η εφαρμογή τους απλούστερη και περισσότερο διαφανής».

73. Από την εξέταση των αιτιολογικών σκέψεων του εν λόγω κανονισμού προκύπτει ότι ο ιδιαίτερος σκοπός που μνημονεύεται στο προηγούμενο σημείο εντασσόταν στην ευρύτερη βούληση του νομοθέτη να επιτύχει οικονομική αποδοτικότητα όσον αφορά την ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση και να διασφαλίσει τη διοίκηση αυτή υπό συνθήκες οικονομικής κρίσης οι οποίες συνεπάγονται πολιτική ελέγχου των δημόσιων δαπανών, συνεχίζοντας παράλληλα την πραγματοποίηση ποιοτικών προσλήψεων από την ευρύτερη δυνατή γεωγραφική βάση. Το Συμβούλιο διευκρίνισε ότι ο εκσυγχρονισμός των κανόνων που ρυθμίζουν την αποζημίωση που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού προς τον τόπο καταγωγής και τη χορήγηση οδοιπορικής άδειας έλαβε υπόψη την ανάπτυξη των αεροπορικών μεταφορών, η οποία χαρακτηρίζεται από τακτικές και οικονομικά προσιτές πτήσεις προς διάφορους προορισμούς. Στην αντικειμενική αυτή διαπίστωση μπορεί να προστεθεί επίσης ο ευχερής και ανέξοδος χαρακτήρας των επικοινωνιών μέσω διαδικτύου, οι οποίες συμβάλλουν επίσης στη διατήρηση του δεσμού με τον τόπο καταγωγής.

74. Φρονώ ότι δύσκολα θα μπορούσαν να θεωρηθούν μη θεμιτοί αυτοί οι σκοποί που επιδίωξε ο νομοθέτης με την έκδοση του κανονισμού 1023/2013, προκειμένου να διασφαλιστεί βιώσιμη διαχείριση της δημόσιας διοίκησης, από τεχνική και οικονομική άποψη. Λόγω της εγγενούς πολυπλοκότητας και της δυσχέρειας υλοποίησής τους, οι σκοποί αυτοί δεν συνιστούν απλώς και μόνον χρηματοοικονομικούς παράγοντες της δημοσιονομικής πολιτικής.

75. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι, για τον εξορθολογισμό των κανόνων σχετικά με την αποζημίωση που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού και με την οδοιπορική άδεια, διασφαλίζοντας παράλληλα βέλτιστη οικονομική αποδοτικότητα όσον αφορά την ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση, ο νομοθέτης του κανονισμού 1023/2013 θέσπισε ένα κριτήριο διαφοροποίησης προκειμένου να εστιάσει το μέτρο με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και να το περιορίσει στα πρόσωπα που κατά την εκτίμησή του το χρειάζονται περισσότερο, ήτοι την ιδιότητα του αποδήμου ή του εκπατρισμένου από την ύπαρξη της οποία εξαρτάται η χορήγηση των δύο προμνησθέντων πλεονεκτημάτων. Επιπλέον, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, καίτοι είναι αληθές ότι οι υπάλληλοι μπορεί να υφίστανται τα μειονεκτήματα του εκπατρισμού τους κατά τρόπο λιγότερο ή περισσότερο έντονο και επομένως υποκειμενικό, οι διατάξεις του άρθρου 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ στηρίζονται σε αντικειμενικά και ενιαία στοιχεία³⁵, και τούτο αντικρούει κάθε επιχείρημα των αναιρεσειόντων περί αυθαίρετης κατ' ουσίαν διαφοροποίησης.

76. Όσον αφορά, τρίτον, τον αναλογικό χαρακτήρα των επίδικων διατάξεων, εκτιμώ ότι αποκλείεται κάθε συμπέρασμα περί προδήλως απρόσφορης διαφοροποίησης. Αντιθέτως, φρονώ ότι η επιφύλαξη της αποζημίωσης που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού προς τον τόπο καταγωγής και οδοιπορικής άδειας μόνον στους υπαλλήλους των οποίων ο τόπος καταγωγής είναι διαφορετικός από τον τόπο υπηρεσίας και οι οποίοι λαμβάνουν επίδομα αποδημίας ή εκπατρισμού είναι ικανή να συμβάλει στην επίτευξη των σκοπών εκσυγχρονισμού-εξορθολογισμού του νομοθέτη, προκειμένου να διασφαλισθεί οικονομική

³⁵ Βλ. αποφάσεις της 20ής Φεβρουαρίου 1975, Airola κατά Επιτροπής (21/74, EU:C:1975:24, σκέψη 9), της 16ης Οκτωβρίου 1980, Hochstrass κατά Δικαστηρίου (147/79, EU:C:1980:238, σκέψεις 12 και 13), και της 15ης Ιανουαρίου 1981, Vutera κατά Επιτροπής (1322/79, EU:C:1981:6, σκέψη 9).

αποδοτικότητα όσον αφορά την ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση, διαφυλάσσοντας παράλληλα τις προσλήψεις από την ευρύτερη δυνατή γεωγραφική βάση και, συνεπώς, τον ελκυστικό και αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα της ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης.

77. Επομένως, τα επίμαχα πλεονεκτήματα προορίζονται για υπαλλήλους που δεν είναι ενταγμένοι, ή δεν είναι ιδιαίτερα ενταγμένοι, στην κοινωνία του κράτους του τόπου υπηρεσίας, διότι έχουν την ιδιότητα αλλοδαπού στη χώρα υποδοχής ή/και διότι υποχρεώθηκαν να αλλάξουν τόπο διαμονής κατά την ανάληψη καθηκόντων και να εγκατασταθούν στο έδαφος του κράτους αυτού. Όπως ορθώς υπογράμμισε το Συμβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εφαρμογή του κριτηρίου της αποδημίας ή του εκπατρισμού, προκειμένου να καθοριστούν οι υπάλληλοι οι οποίοι χρειάζονται *περισσότερο* την οικονομική στήριξη για να διατηρήσουν δεσμούς με τον τόπο καταγωγής τους, συνάδει πλήρως με τη λογική του συστήματος που θεσπίστηκε με τον μεταρρυθμισμένο ΚΥΚ. Στο πλαίσιο του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης που διαθέτει, ο νομοθέτης επέλεξε, μεταξύ των ενδεχόμενων λύσεων, να περιορίσει τον αριθμό των δικαιούχων των επίμαχων πλεονεκτημάτων, αποκλείοντας την κατηγορία των υπαλλήλων την οποία αντιπροσωπεύουν οι αναιρεσεύοντες, ως προς την οποία εκτίμησε ότι ο δεσμός με τον τόπο καταγωγής ήταν λιγότερο ισχυρός.

78. Επιπλέον, καίτοι το άρθρο 7 του παραρτήματος V και το άρθρο 8 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ πρέπει να ερμηνεύονται σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του παραρτήματος VII του ΚΥΚ σχετικά με τη χορήγηση του επιδόματος αποδημίας ή εκπατρισμού, το γράμμα του εν λόγω άρθρου 4 είναι αρκούτως ακριβές και σαφές, με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται απλή και διαφανής εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων του ΚΥΚ, σύμφωνα με τον σκοπό του νομοθέτη ο οποίος εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 24 του κανονισμού 1023/2013. Το επιχείρημα των αναιρεσειόντων ότι το προηγούμενο σύστημα ήταν απλούστερο και περισσότερο διαφανές δεν είναι ικανό να ανατρέψει το προεκτεθέν συμπέρασμα.

79. Προς στήριξη της αιτιάσεώς τους περί αυθαίρετης ή απρόσφορης διαφοροποίησης, οι αναιρεσεύοντες παραθέτουν επίσης δύο παραδείγματα σημαντικών, κατ' αυτούς, καταστάσεων. Η πρώτη αφορά την ενδεχόμενη μεταβολή του τόπου υπηρεσίας αναιρεσειόντος του οποίου ο τόπος καταγωγής ευρίσκεται σε τρίτο κράτος, η οποία θα είχε ως συνέπεια να δικαιούται το επίδομα αποδημίας και, κυρίως, μεγαλύτερη επιστροφή εξόδων ταξιδιού απ' ό,τι προηγουμένως κατ' εφαρμογήν του νέου τρόπου υπολογισμού της χλιομετρικής αποζημίωσης ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, του παραρτήματος VII του ΚΥΚ. Η δεύτερη αφορά την ενδεχόμενη κατάσταση υπαλλήλου του οποίου ο τόπος καταγωγής ευρίσκεται σε τρίτο κράτος, ο οποίος δικαιούται μεν επίδομα αποδημίας, πλην όμως δεν λαμβάνει κατ' αποκοπή πληρωμή για τα έξοδα ετησίου ταξιδιού, διότι η απόσταση μεταξύ της πρωτεύουσας του κράτους μέλους του οποίου έχει την ιθαγένεια και του τόπου υπηρεσίας είναι κατώτερη των 200 χιλιομέτρων.

80. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι δύο καταστάσεις που παραθέτουν οι αναιρεσεύοντες μπορούν να χαρακτηριστούν υποθετικές ή θεωρητικές, δεδομένου ότι ουδόλως ανταποκρίνονται στην κατάστασή τους. Πάντως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ένας υπάλληλος δεν νομιμοποιείται να ασκήσει προσφυγή υπέρ του νόμου ή των θεσμικών οργάνων και δεν μπορεί να επικαλεσθεί, προς στήριξη προσφυγής ακυρώσεως, παρά μόνο λόγους ατομικούς³⁶. Προς στήριξη της ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας των επίμαχων διατάξεων του ΚΥΚ, οι αναιρεσεύοντες προβάλλουν παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης υποστηρίζοντας ότι ευρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των δικαιούχων των δύο επίμαχων πλεονεκτημάτων και ότι η

³⁶ Πρβλ. διάταξη της 8ης Μαρτίου 2007, Strack κατά Επιτροπής (C-237/06 P, EU:C:2007:156, σκέψη 64).

διαφορετική μεταχείριση δεν είναι δικαιολογημένη. Φρονώ, επομένως, ότι το βάσιμο της ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας πρέπει να εκτιμηθεί μόνον υπό το πρίσμα της κατάστασης των αναιρεσιόντων, υπηκόων Βελγίου τοποθετημένων στις Βρυξέλλες οι οποίοι έχουν όμως τόπο καταγωγής διαφορετικό από τον τόπο υπηρεσίας, δεδομένου ότι το Δικαστήριο πρέπει να ασκήσει τον έλεγχό του *in concreto*. Ως εκ τούτου, κατ' εμέ, το Δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη την επιχειρηματολογία των αναιρεσιόντων μόνον στον βαθμό που έχει ως αντικείμενο να αποδείξει ότι οι επίμαχες διατάξεις του ΚΥΚ παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά τους ίδιους προσωπικά.

81. Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά την πρώτη κατάσταση που παραθέτουν οι αναιρεσιόντες, επισημαίνεται ότι, προκειμένου να προσαφθεί στον νομοθέτη ότι παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισης, η επίμαχη μεταχείριση πρέπει να συνεπάγεται μειονέκτημα για ορισμένα πρόσωπα σε σχέση με άλλα³⁷, και τούτο δεν συμβαίνει στο παράδειγμα αύξησης της αποζημίωσης που εξέθεσαν οι αναιρεσιόντες. Όσον αφορά τη δεύτερη κατάσταση, αυτή αφορά όχι την αρχή της επιλεξιμότητας υπαλλήλου για την καταβολή αποζημίωσης που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού, αλλά το ζήτημα του τρόπου υπολογισμού της χιλιομετρικής αποζημίωσης, ο οποίος δεν λαμβάνει υπόψη το εύρος απόστασης που κυμαίνεται από 0 έως 200 χιλιόμετρα. Από τις παρατηρήσεις αυτές δεν μπορεί να συναχθεί κανένα συμπέρασμα περί προδήλως απρόσφορης διαφοροποίησης μεταξύ των δικαιούχων του πλεονέκτηματος αυτού και των αναιρεσιόντων όσον αφορά το δικαίωμα στο πλεονέκτημα αυτό. Εξάλλου, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, ο προμνησθείς τρόπος υπολογισμού δεν αντιβαίνει στον σκοπό του νομοθέτη περί εξορθολογισμού και επιφύλαξης της αποζημίωσης που αντιστοιχεί στα έξοδα ετησίου ταξιδιού σε εκείνους που τη χρειάζονται περισσότερο.

82. Οι αναιρεσιόντες δεν προέβαλαν άλλα επιχειρήματα όσον αφορά τον αναλογικό χαρακτήρα της επίμαχης κανονιστικής ρύθμισης τα οποία θα μπορούσαν να θεμελιώσουν το συμπέρασμα περί αυθαίρετης ή προδήλως απρόσφορης διαφοροποίησης ή περί προσβολής του βασικού περιεχομένου της ισότητας έναντι του νόμου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη.

83. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε μεν εσφαλμένως τη συγκρισιμότητα των σχετικών καταστάσεων, πλην όμως το σφάλμα αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει σε αναίρεση των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων, δεδομένου ότι η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση είναι αντικειμενικώς δικαιολογημένη.

84. Επομένως, οι αιτιάσεις που βάλλουν κατά του μέρους αυτού των αναιρεσιβαλλομένων αποφάσεων πρέπει να απορριφθούν.

VII. Πρόταση

85. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθεισών παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως και να καταδικάσει τους αναιρεσιόντες στα δικαστικά έξοδα.

³⁷ Πρβλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 39).